

УДК 372.881.111

DOI: 10.31652/2412-1142-2025-75-69-80

Корольчук Леся Валеріївна

кандидат економічних наук,
доцент кафедри іноземної та української філології,
Луцький національний технічний університет,
м. Луцьк, Україна
ORCID ID: 0000-0002-2821-476X
l.korolchuck@lutsk-ntu.com.ua

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»

Анотація. Статтю присвячено виявленню особливостей викладання іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів спеціальності «Міжнародні економічні відносини», як основи для розробки диференційованого методичного підходу до вивчення дисципліни, який відповідатиме професійним потребам і специфіці підготовки фахівців цієї спеціальності. В рамках досягнення мети роботи досліджено релевантні наукові праці, присвячені вивченню підходів до викладання іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів спеціальності «Міжнародні економічні відносини», або споріднених з нею, а також дослідження з методології навчання іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів в цілому, або інших спеціальностей; здійснено порівняльний аналіз підходів до викладання іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів спеціальності «Міжнародні економічні відносини» та студентів інших немовних спеціальностей на основі семи критеріїв, які відображають основні аспекти навчального процесу, що є важливими для підготовки фахівців у сучасних умовах глобалізації та цифровізації освіти, що, в свою чергу, дозволило глибоко проаналізувати підходи і методи викладання іноземної мови за професійним спрямуванням, виявити спільні риси та специфічні відмінності, а також оцінити їхню ефективність у підготовці студентів до реальних професійних викликів сьогодення; на основі систематизації та узагальнення визначено орієнтири та структурні компоненти ефективного диференційованого методичного підходу, що відповідає професійним потребам студентів спеціальності «Міжнародні економічні відносини» та враховує специфіку їхньої фахової підготовки; проведено комплексний аналіз досліджуваної проблематики, що стало основою для формулювання науково обґрунтованих висновків і практичних рекомендацій.

Ключові слова: іноземна мова за професійним спрямуванням, міжнародні економічні відносини, практико-орієнтовані методи.

1. ВСТУП

У сучасних умовах глобалізації та інтеграції України до європейської спільноти питання володіння іноземними мовами набуває ключового значення для розвитку системи вищої освіти [1]. Інтеграційні процеси вимагають від випускників університетів не лише високого рівня професійної компетентності, а й здатності ефективно комунікувати у багатомовному середовищі [2]. Володіння іноземними мовами сприяє академічній мобільності, доступу до сучасних наукових досліджень та професійній адаптації у глобалізованому світі [3]. Викладання іноземних мов у закладах вищої освіти об'єктивно потребує особливої уваги, адже слугує запорукою формування конкурентоспроможного фахівця.

Особливої актуальності це питання набуває у період російсько-української війни, коли не лише для України, але й «для усієї світової спільноти настав переломний момент: або цивілізовані країни консолідованими зусиллями приймають рішучі міри продовжувати рух до сталого розвитку та процвітання, або світ приречений на хаос, безвідповідальне знищення багатоміліардної культурної та рекреаційної спадщини, повне занедбання екосистем і населення за допомогою війни» [4].

Необхідність глобального діалогу підкреслює стратегічну важливість фахівців у сфері міжнародних економічних відносин в умовах сьогодення. Ця категорія професіоналів відіграє критичну роль у відновленні економіки країни, налагодженні міжнародних зв'язків, залученні іноземних інвестицій та інтеграції України до світових ринків в умовах глобалізованого світу. Зокрема, дипломати й експерти з міжнародних економічних відносин активно сприяють залученню військової та гуманітарної допомоги, яка є ключовою для забезпечення потреб України у цей складний період [5]. Їхня здатність аргументовано представляти позицію України на міжнародній арені значною мірою залежить від володіння іноземною мовою, яка є основним інструментом професійної комунікації у глобальному середовищі. Підвищення рівня мовної підготовки спеціалістів цієї галузі є не лише академічною метою, але й питанням національної важливості [6].

Посилена увага до проблеми удосконалення підходів до викладання іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів спеціальності «Міжнародні економічні відносини» («МЕВ») є не лише засобом підвищення ефективності освітнього процесу та рівня засвоєння знань, але й важливим мотиваційним чинником, що визначає їхнє ставлення до вивчення дисципліни. Відсутність чіткого усвідомлення ролі іноземної мови як невід'ємного інструмента успішної професійної діяльності у міжнародному середовищі спричиняє зниження її пріоритетності серед інших навчальних компонентів, що, своєю чергою, негативно впливає на рівень сформованості необхідних комунікативних компетенцій [7]. Водночас цілеспрямоване підкреслення її значущості як ключового елемента конкурентоспроможності фахівця на глобальному ринку праці здатне не лише стимулювати зацікавленість студентів у глибшому опануванні мовних навичок, а й забезпечити їхню активну залученість до процесу професійно орієнтованого мовного навчання, сприяючи сталому розвитку їхньої лінгвістичної та міжкультурної компетентності.

Метою роботи є виявлення особливостей викладання іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів спеціальності «МЕВ», як основи для розробки диференційованого методичного підходу до вивчення дисципліни, який відповідатиме професійним потребам і специфіці підготовки фахівців цієї спеціальності. Досягнення мети роботи передбачає виконання наступних завдань: дослідити наукові праці, присвячені вивченню підходів до викладання іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів спеціальності «МЕВ», або споріднених з нею, а також дослідження з методології навчання іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів в цілому, або інших спеціальностей; здійснити порівняльний аналіз підходів до викладання іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів спеціальності «МЕВ» та студентів інших немовних спеціальностей, визначивши спільні та відмінні риси.

2. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

В ході дослідження застосовано комплекс методів, що забезпечують ретельний аналіз особливостей викладання іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів спеціальності «МЕВ». Зокрема, використано метод аналізу наукової літератури, який передбачав вивчення сучасних досліджень, присвячених методикам викладання іноземної мови за професійним спрямуванням як для студентів спеціальності «МЕВ», так і для суміжних напрямів підготовки, що дозволило окреслити ключові підходи та тенденції в цій сфері. Для глибшого розуміння особливостей викладання іноземної мови за професійним спрямуванням проведено порівняльний аналіз методичних підходів, що застосовуються для студентів спеціальності «МЕВ» та представників інших немовних спеціальностей, що дало змогу виокремити як спільні риси, так і специфічні відмінності у процесі навчання. Крім того, застосовано метод систематизації та узагальнення, який сприяв визначенню орієнтирів і структурних компонентів ефективного диференційованого методичного підходу, що відповідає професійним потребам студентів спеціальності «МЕВ» та враховує специфіку їхньої підготовки. Використання зазначених методів дозволило здійснити комплексний аналіз досліджуваної проблематики, що стало основою для подальшого формулювання науково обґрунтованих висновків і практичних рекомендацій.

Аналіз наукової літератури, присвяченої спеціальності «МЕВ»

Розглянемо наукові праці, в центрі уваги яких стоїть дослідження методичних підходів до викладання іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів спеціальності МЕВ, або споріднених з нею. Так, у статті Ю. Деяка та ін. [8] увага акцентується на специфіці викладання іноземної мови для студентів спеціальності «Міжнародні економічні відносини». Автори наголошують на тому, що ця спеціальність висуває значно вищі вимоги до рівня володіння мовою, ніж інші нефілологічні напрями, вимагаючи досягнення рівнів B2+ для бакалаврату та C1+ або навіть C2 для магістратури. Особливістю є інтеграція мови з професійними дисциплінами за методикою CLIL, де мовна підготовка відбувається паралельно з вивченням таких предметів, як міжнародна торгівля, фінанси, дипломатія, що сприяє синергетичному формуванню професійних і мовних компетенцій.

В дослідженні підкреслюється важливість вивчення професійної термінології та жанрів ділового спілкування, що охоплюють як загальноекономічні, так і міжнародні аспекти. Викладання орієнтоване на підготовку до міжнародних іспитів, що забезпечує практичну спрямованість та адаптацію до глобального ринку праці. Також значна увага приділяється формуванню соціокультурної компетенції, що дозволяє враховувати культурні відмінності у міжнародній комунікації.

Додатково автори наголошують на важливості використання сучасних інформаційних технологій, онлайн-ресурсів та автентичних матеріалів для навчання, а також на ролі перекладу як допоміжного інструменту для засвоєння професійної термінології. На їх думку, викладання іноземної мови для студентів спеціальності «МЕВ» є комплексним і орієнтованим на підготовку фахівців, здатних ефективно працювати в умовах міжнародного середовища.

В свою чергу, дослідники О. Ступницький та О. Приятельчук [9] досліджують міждисциплінарний підхід до формування універсальних компетенцій у процесі викладання дисциплін за спеціальністю «Міжнародний бізнес». Особлива увага приділяється важливості мовної фахової підготовки, яка є ключовою складовою для ефективної комунікації з представниками міжнародного бізнесу. Програма передбачає обов'язкове вивчення як мінімум двох іноземних мов, що у поєднанні з дисциплінами з дипломатичного протоколу, етикету та кроскультурного менеджменту сприяє формуванню професійної іншомовної комунікативної компетентності. Це дозволяє студентам успішно функціонувати в багатокультурному бізнес-середовищі.

Методика викладання іноземної мови для спеціальності «Міжнародний бізнес» базується на інтеграції мовної підготовки з іншими дисциплінами. Вивчення іноземної мови тісно пов'язане з загальною навчальною програмою, що включає такі дисципліни, як міжнародний бізнес, менеджмент, маркетинг, дипломатичний протокол і кроскультурний менеджмент. Такий підхід дозволяє студентам отримувати знання в комплексі, поєднуючи мовну підготовку з професійними навичками.

Особлива увага приділяється практичній спрямованості навчання. Викладачі використовують кейс-методи, ділові ігри, імітаційні вправи, проєктне навчання та ситуаційний аналіз. Ці методи дозволяють студентам закріплювати знання на практиці, готуючи їх до реальних умов роботи в міжнародному середовищі. Також акцентується на формуванні комунікативної компетентності, що включає розвиток навичок дипломатичної, ділової та неформальної комунікації.

Важливим аспектом є використання інтерактивних методів навчання, зокрема сучасних технологій, онлайн-платформ та мультимедійних ресурсів, які покращують ефективність навчального процесу. Завдяки міждисциплінарному підходу викладання сприяє розвитку універсальних компетенцій, які дозволяють студентам застосовувати знання, навички та термінологію з різних дисциплін у комплексному професійному середовищі. Методика викладання іноземної мови для студентів спеціальності «МЕВ» має бути спрямована на інтеграцію мовної підготовки з професійними потребами, розвиток практичних навичок та забезпечення готовності студентів до роботи в умовах багатокультурного міжнародного бізнесу.

Заслужовує на увагу також стаття Є. Самородової та ін. [10], присвячена викладанню іноземної мови за професійним спрямуванням для міжнародних спеціалістів, під якими розуміють фахівців, які працюють у сферах міжнародних відносин, бізнесу, права, економіки, політики або інших галузях, що передбачають активне використання іноземних мов у професійній діяльності. Це дипломати, економісти-міжнародники, юристи, менеджери, маркетингологи та інші професіонали, які співпрацюють із міжнародними партнерами або діють у багатокультурному середовищі. Автори аналізують методи, які дозволяють викладачам ефективно інтегрувати специфічну лексику професійного спрямування у процес навчання, з акцентом на підготовку студентів до використання іноземної мови в реальних професійних ситуаціях. Зазначається, що ключовим є адаптація навчальних матеріалів до конкретної спеціальності, що сприяє підвищенню якості засвоєння знань і формуванню професійної компетентності. Автори також акцентують на важливості використання інноваційних підходів та інтерактивних методів, які полегшують засвоєння складної термінології і сприяють розвитку мовленнєвих навичок.

Викладання іноземної мови для спеціалістів-міжнародників у сфері міжнародних відносин має ґрунтуватися на методах, що враховують специфіку роботи у багатонаціональному середовищі. По-перше, особлива увага приділяється інтеграції професійної термінології, яка використовується у сфері міжнародних відносин, таких як дипломатичні документи, угоди, звіти міжнародних організацій та політичні меморандуми, що дозволяє студентам засвоїти мову, необхідну для професійної діяльності на глобальному рівні. По-друге, широко застосовується контекстуальне навчання, під час якого студенти аналізують реальні кейси: моделюють переговори між країнами, оцінюють діяльність міжнародних організацій чи розробляють стратегії врегулювання конфліктів, що сприяє розвитку практичних навичок комунікації в різних ситуаціях міжнародних відносин. По-третє, використовуються методи тестування та анкетування для перевірки знань термінології, володіння мовою та здатності застосовувати ці знання в аналізі реальних ситуацій. Такий підхід допомагає оцінити рівень готовності студентів до професійної діяльності.

Інноваційні технології розглядаються як важливий елемент навчання, зокрема цифрові платформи для симуляції переговорів, конференцій або обговорення питань глобальної політики. Це допомагає студентам розвивати навички комунікації у віртуальному міжнародному середовищі, а також адаптувати свою поведінку для ефективної роботи в багатонаціональних командах.

Інноваційні підходи та методи до вивчення англійської мови у контексті дипломатії розглядаються також і у праці О. Чайки [11]. Вони спрямовані на розвиток професійних мовних і комунікативних навичок, необхідних для успішної роботи дипломатів. Одним із ключових підходів є використання віртуальної реальності (VR), яка дозволяє створювати реалістичні симуляції дипломатичних переговорів, зустрічей чи кризових ситуацій, що сприяє відпрацюванню не лише мовних, але й культурних і тактичних аспектів спілкування, необхідних для ефективної дипломатичної діяльності.

Гейміфікація є ще одним методом, який допомагає підвищити мотивацію та залученість студентів. Ігрові платформи забезпечують інтерактивне навчання, що сприяє кращому закріпленню матеріалу та довгостроковій ретенції навичок. Використання чат-ботів дозволяє забезпечувати персоналізоване навчання та отримання зворотного зв'язку в реальному часі, що є важливим для оперативного вдосконалення мовлення та сприйняття на слух.

Запропоновано соціокультурний підхід до технологічного навчання, щоб підкреслити важливість розуміння культурного контексту мови, що є критично важливим для дипломатів, які працюють у багатокультурному середовищі. Інноваційні технології також дозволяють адаптувати навчальні платформи до індивідуальних потреб студентів, враховуючи їхній рівень знань, стиль навчання та культурний бекграунд.

Акцентується також увага на важливості надання доступу до навчальних ресурсів і забезпечення рівності можливостей, оскільки технології дозволяють дипломатам з різних регіонів отримувати якісну освіту незалежно від географічних чи економічних обмежень, сприяють створенню глобального співтовариства дипломатів, які мають доступ до сучасних методів навчання.

Аналіз наукової літератури, присвяченої іншим немовним спеціальностям

Крім того, у науковій літературі можна зустріти ряд наукових праць, присвячених дослідженню методології навчання іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів в цілому, або інших спеціальностей. До таких робіт належить стаття Х. Голубанової [12], де аналізуються особливості викладання іноземної мови за професійним спрямуванням для здобувачів вищої освіти немовних спеціальностей. Автор підкреслює підвищену роль іноземних мов у сучасному світі, що істотно впливає на вимоги до фахівців, оскільки володіння професійно орієнтованою іноземною мовою стає критично важливим для конкурентоспроможності на ринку праці.

Основною метою навчання визначено формування професійно орієнтованої комунікативної компетенції, тобто навчальний процес повинен бути максимально наближеним до реальних умов професійної діяльності, що включає вивчення спеціалізованої лексики, читання професійної літератури, опанування граматичних і орфографічних особливостей, а також розвиток навичок міжкультурної комунікації.

Рекомендуються такі методи та підходи, як: - комунікативний підхід, згідно якого викладання базується на моделюванні реальних комунікативних ситуацій, що сприяють розвитку навичок усного та письмового спілкування, а основна увага приділяється виконанню вправ, орієнтованих на практичне застосування мови; -активні методи навчання, до яких відносяться рольові та ділові ігри, аналіз кейсів, вирішення ситуативних завдань, імітація професійної діяльності, що не тільки сприяють засвоєнню мови, але й розвивають когнітивну активність студентів; -поетапне навчання, під час якого викладачі починають з базового рівня і поступово переходять до спеціалізованого матеріалу, що дає змогу враховувати професійні потреби студентів і мотивувати їх до навчання; - застосування інноваційних технологій, таких як цифрові платформи, інтерактивні завдання, симулятори переговорів або професійних зустрічей, що дозволяє створити реалістичне середовище для мовної практики; - інтеграція культурного компонента, яка передбачає опанування студентами не лише мови, але й культурних особливостей країни, мова якої вивчається, що сприяє підвищенню їхньої міжкультурної компетенції.

У статті А. Дурдас та ін. [13] розглядаються сучасні підходи та методи розвитку вільного володіння іноземною мовою за професійним спрямуванням у студентів вищих навчальних закладів. Автори наголошують на важливості інтеграції інноваційних методик у навчальний процес для забезпечення ефективної підготовки фахівців до реальних викликів професійної діяльності. Одним із ключових підходів є комунікативне навчання, яке передбачає використання інтерактивних завдань, рольових ігор, групових дискусій та інших методів, що дозволяють студентам практикувати мову в умовах, максимально наближених до автентичного спілкування.

Також, увага фокусується на важливості занурення у мовне середовище через програми навчання за кордоном, мовні табори або віртуальні платформи, де іноземна мова є основним засобом комунікації. Мовні обміни з носіями мови надають студентам можливість не лише вдосконалювати мовні навички, а й краще розуміти культурний контекст мови. Використання автентичних матеріалів, таких як статті, подкасти, відео та інші джерела, сприяє не лише розширенню словникового запасу, а й розвитку критичного мислення та кращому розумінню реальних комунікативних ситуацій.

Особливий акцент зроблено на методах рольових ігор та моделюванні професійних ситуацій, які дозволяють студентам практикувати специфічні мовні функції, необхідні для їхньої професії. Такі вправи, як повторне читання текстів (з аудіопідтримкою або без),

швидкі мовленнєві вправи та інші активності, спрямовані на розвиток мовленнєвої впевненості, дозволяють студентам швидше долати бар'єр у спілкуванні.

Цифрові технології, зокрема створення мультимедійних оповідань (digital storytelling) та ведення відеоблогів (vlogging), також розглядаються як ефективні засоби для розвитку мовлення. Цифрові оповідання сприяють креативності, критичному мисленню та інтеграції культурних аспектів у навчання, тоді як ведення відеоблогів допомагає студентам практикувати мову у комфортному середовищі, знижуючи рівень тривожності та підвищуючи готовність до комунікації.

Автори піднімають проблему важливості створення сприятливого, інтерактивного та ненапруженого навчального середовища, яке стимулює активність студентів і сприяє подоланню страху помилок. Регулярний зворотний зв'язок та індивідуальний підхід до навчання є необхідними умовами для забезпечення ефективності цих методів. Інтеграція автентичних матеріалів, реальних симуляцій і персоналізованих стратегій навчання дозволяє формувати у студентів професійно орієнтовану мовленнєву компетенцію, необхідну для успішної професійної діяльності.

Уваги заслуговує і праця Л. Усик та ін. [14], де розглянуто формування іншомовної професійної компетентності студентів у процесі вивчення англійської мови за професійним спрямуванням, зосереджуючись на теоретичних і методологічних аспектах діагностики компетентності та оцінювання її рівня. Автори наголошують на важливості міждисциплінарної взаємодії викладачів і тісного зв'язку між змістом і підходами до викладання загальнотеоретичних та професійних дисциплін.

Акцент зроблено на інтеграції іноземної мови з профільними дисциплінами, що дозволяє студентам використовувати мову для професійного зростання. Зазначається, що викладання повинно враховувати особисті якості, інтереси та професійні потреби студентів. Запропоновано активні методи навчання, зокрема моделювання професійно орієнтованих ситуацій, рольові ігри, роботу в командах, які сприяють розвитку комунікативної компетентності, творчого мислення та здатності до колективного вирішення проблем.

Основними елементами викладання вбачаються розвиток навичок говоріння, аудіювання, читання та письма, з особливим наголосом на професійній лексиці, а також діагностика знань для подальшого вдосконалення навчального процесу та формування мотивації студентів до опанування іноземної мови.

В свою чергу, А. Протасова і А. Свобода [15] присвятили дослідження проблемі особливостей викладання англійської мови для студентів економічних спеціальностей у контексті професійних навичок. Автори загострюють увагу на важливості розвитку професійно орієнтованої іншомовної компетентності майбутніх економістів, що є критично важливим для їхньої успішної кар'єри. Викладання англійської мови професійного призначення для економістів зосереджене на навчальних цілях, визначених економічною сферою, яка вимагає вивчення значної кількості термінів, фразеологізмів та ідіом, а отже – застосування лексичного підходу, орієнтованого на вивчення типових мовних конструкцій та їх використання в реальних комунікативних ситуаціях.

Одним із ключових елементів викладання розглядається інтеграція сучасних інформаційних технологій, які забезпечують доступ до різноманітних ресурсів та сприяють запам'ятовуванню спеціальної лексики. Для підвищення ефективності навчання автори рекомендують застосування таких цифрових інструментів, як Quizlet, що дозволяє практикувати лексику в інтерактивному форматі; Kahoot, що додає ігровий елемент до навчання; сервіси для створення ментальних карт, які допомагають структурувати та запам'ятовувати інформацію. Використання цих інструментів дозволяє студентам краще засвоювати матеріал як у класі, так і під час самостійної роботи. Дослідження доводить, що більшість студентів вважають онлайн-інструменти незамінними для вивчення англійської мови спеціального призначення, однак перевагу віддають змішаній формі навчання, що поєднує аудиторні заняття та використання цифрових платформ.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення мети нашого дослідження застосуємо порівняльний аналіз, щоб виявити особливості викладання іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів спеціальності «Міжнародні економічні відносини». Для порівняння підходів і методів, що розглядались вище, обрано сім ключових критеріїв, які відображають основні аспекти навчального процесу, що є важливими для підготовки фахівців у сучасних умовах глобалізації та цифровізації освіти. Вибрані критерії дозволяють глибоко проаналізувати підходи і методи викладання іноземної мови за професійним спрямуванням, виявити спільні риси та специфічні відмінності, а також оцінити їхню ефективність у підготовці студентів до реальних професійних викликів. Результати порівняльного аналізу представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз підходів до викладання іноземної мови за професійним спрямуванням

Критерій аналізу	Аналіз підходів до викладання студентам спеціальності МЕВ	Аналіз підходів до викладання студентам інших спеціальностей	Спільні риси	Відмінні риси
РІВЕНЬ ВОЛОДІННЯ МОВОЮ	Високі вимоги: B2+ для бакалаврів, C1+ або C2 для магістрів. Орієнтація на міжнародні іспити.	Варіюється залежно від спеціальності, загалом достатньо рівня B1 або B2.	Наголошується на важливості досягнення професійного рівня володіння мовою відповідно до потреб професії.	Для студентів «МЕВ» рівень вимог значно вищий, оскільки вони мають опанувати мову для міжнародного спілкування на глобальному рівні.
ІНТЕГРАЦІЯ З ПРОФЕСІЙНИМИ ДИСЦИПЛІНАМИ	Інтеграція мови з дисциплінами програми: міжнародна торгівля, дипломатія, фінанси, дипломатичний протокол, кроскультурний менеджмент.	Поєднання мови з галузевими дисциплінами (право, медицина, економіка). Викладання враховує специфіку професійної діяльності через аналіз кейсів і спеціальні терміни.	Навчання будується навколо професійної термінології, яка відповідає спеціальності.	-
СОЦІОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНЦІЯ	Значний акцент на міжкультурній комунікації, дипломатичному етикеті, розумінні культурних відмінностей, які впливають на переговори та міжнародні відносини.	Орієнтація на загальні міжкультурні навички для роботи у багатонаціональних середовищах; формування базового розуміння культурних особливостей.	Усі автори визнають важливість міжкультурної компетенції для ефективної професійної комунікації.	-
МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ	Моделювання переговорів, симуляція кризових ситуацій, ділові ігри, аналіз реальних кейсів, проектне навчання, використання CLIL для інтеграції мовного і професійного контенту, застосування VR для симуляцій, чат-ботів для практики.	Рольові ігри, ситуаційні завдання, інтерактивні симуляції професійних сценаріїв, створення мультимедійних оповідань і відеоблогів, застосування кейс-методів, ментальних карт, ігрових платформ (Kahoot, Quizlet).	Використання активних методів навчання, що передбачають інтерактивність, моделювання професійних ситуацій і розвиток практичних навичок, створення ненапруженого мікроклімату у навчальних групах	Для «МЕВ» сильніший акцент на CLIL, VR, симуляціях міжнародних переговорів та кризових ситуацій. Інші спеціальності більше орієнтуються на базові інтерактивні методи, такі як кейси, відео, рольові ігри.
ЛЕКСИЧНИЙ ПІДХІД	Акцент на міжнародну економічну термінологію, фразеологізми та ідіоми. Вивчення специфічних жанрів (дипломатичні документи, бізнес-звіти, міжнародні угоди).	Навчання професійної термінології у відповідній галузі. Студенти вивчають фрази та усталені конструкції для реальних робочих ситуацій.	Використання лексичного підходу для розвитку професійного словникового запасу.	-

ПРАКТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ	Підготовка до реальних умов роботи в міжнародному середовищі: переговори, ділове листування, підготовка міжнародних звітів.	Моделювання ситуацій, пов'язаних із професійною діяльністю: презентації, звіти, аналіз даних.	Практична орієнтація, спрямована на підготовку студентів до роботи у реальних професійних ситуаціях.	-
ЦІЛЬОВА АУДИТОРІЯ	Майбутні дипломати, економісти-міжнародники, бізнес-аналітики, фахівці з міжнародних відносин.	Фахівці різних галузей: інженери, юристи, медики, економісти, технічні фахівці.	Орієнтація на професіоналів на виході, які використовуватимуть мову у своїй галузі.	Орієнтація на студентів з вищим початковим рівнем володіння іноземною мовою, які мають його вдосконалити в рамках спеціальності.

Дослідження показує, що в більшій мірі підходи і методи, що застосовуються під час вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням є універсальними, такими, що підходять для всіх спеціальностей, так як усі вони передбачають всеможливу інтеграцію з професійними дисциплінами, розвиток соціокультурної компетенції, надають перевагу інтерактивним методам навчання та лексичному підходу, характеризуються практичною спрямованістю та орієнтовані на формування фахівців конкретної сфери економіки держави.

Проте, як видно з таблиці 1, до спеціалістів з «МЕВ» мають висуватися вищі вимоги щодо рівня володіння іноземною мовою. Це пояснюється тим, що майбутні фахівці з міжнародних економічних відносин працюють у сфері глобального бізнесу, міжнародної торгівлі, дипломатії та міждержавного співробітництва, де англійська та інші іноземні мови є не лише інструментом комунікації, а й невід'ємною складовою професійної діяльності. Вони повинні не просто розуміти мову на загальному рівні, а опановувати складні економічні, фінансові та дипломатичні терміни, аналітичні матеріали, законодавчі акти та міжнародні угоди. Також, робота в міжнародному середовищі передбачає участь у переговорах, підготовку офіційних документів, ведення ділового листування, що потребує глибокого розуміння мовних нюансів, культурних відмінностей і дипломатичного етикету. Саме тому рівень володіння мовою для студентів спеціальності МЕВ значно вищий, ніж для інших немовних спеціальностей, де мова є лише допоміжним засобом професійної комунікації.

Крім того, одним із найефективніших методів викладання для студентів цієї спеціальності є симуляція переговорів, оскільки вона дозволяє наблизити навчальний процес до реальних умов міжнародного співробітництва. Під час таких занять студенти практикують різні комунікативні стратегії, вчать аргументувати свою позицію, знаходити компроміси та працювати з міжнародними партнерами в умовах багатокультурного середовища. Симуляція також допомагає розвивати критичне мислення, адаптивність та навички швидкого прийняття рішень, що є ключовими для успішної роботи в сфері міжнародних економічних відносин.

В цілому, завдяки поглибленому вивченню мови, інтеграції з професійними дисциплінами, використанню сучасних цифрових технологій та активному застосуванню практико-орієнтованих методів, таких як моделювання переговорів та аналіз реальних кейсів, викладання іноземної мови для студентів спеціальності «МЕВ» стає максимально наближеним до реалій їхньої майбутньої професійної діяльності.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Результати дослідження засвідчили необхідність розробки диференційованого методичного підходу до викладання іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів спеціальності «Міжнародні економічні відносини», який би враховував не лише загальні принципи викладання іноземної мови у немовних спеціальностях, а й специфічні вимоги до рівня мовної підготовки майбутніх фахівців, зумовлені характером їхньої професійної діяльності в умовах глобалізованої економіки. Визначено, що традиційні методи

навчання, орієнтовані переважно на загальну професійну комунікацію, є недостатніми для забезпечення належного рівня володіння мовою, оскільки діяльність спеціалістів з міжнародних економічних відносин передбачає не лише використання іноземної мови як засобу спілкування, а й глибоке розуміння економічної, фінансової, правової та дипломатичної термінології, здатність працювати з аналітичними матеріалами, міжнародними договорами та нормативно-правовими актами.

З огляду на це, викладання іноземної мови в межах спеціальності «МЕВ» має базуватися на поєднанні кількох ключових компонентів: поглибленого вивчення спеціалізованої термінології, інтеграції мовної підготовки з професійними дисциплінами, практичного застосування набутих знань у моделюванні переговорних процесів, участі у симуляціях міжнародних бізнес-зустрічей та дипломатичних перемовин. Використання цифрових технологій у навчальному процесі сприятиме розвитку навичок роботи з міжнародними базами даних, електронними ресурсами та засобами автоматизованого перекладу, що є необхідним для ефективної діяльності у сфері міжнародного бізнесу, торгівлі та міждержавного співробітництва. Водночас особливу увагу слід приділити практико-орієнтованим методам, зокрема аналізу реальних кейсів міжнародних компаній, роботі з економічними звітами, підготовці аналітичних матеріалів та веденню ділової документації іноземною мовою.

Окрім цього, надзвичайно важливим є впровадження міждисциплінарного підходу, що ґрунтується на тісній інтеграції мовної підготовки з фундаментальними знаннями у сфері міжнародного права, фінансового менеджменту, логістики та інших ключових компонентів, які визначають структуру й динаміку міжнародних економічних відносин. Така синергія сприятиме не лише глибшому розумінню студентами професійної термінології та специфіки міжкультурної комунікації, а й формуванню у них здатності до комплексного аналізу сучасних глобальних економічних тенденцій, передбачення потенційних ризиків, що можуть впливати на ділову активність у міжнародному середовищі, та розроблення ефективних комунікаційних стратегій, адаптованих до високодинамічних умов світового ринку.

Ще одним ключовим аспектом, що суттєво підвищує якість навчального процесу, є створення автентичного мовного середовища, яке забезпечується завдяки систематичному залученню носіїв мови, використанню автентичних матеріалів, безпосередньо запозичених із міжнародних інформаційних ресурсів, а також інтеграції до навчального процесу таких джерел, як актуальні ділові новини, поглиблені аналітичні огляди, звіти провідних міжнародних організацій та офіційна документація транснаціональних корпорацій. Такий підхід не лише сприятиме підвищенню рівня володіння студентами іноземною мовою у професійному контексті, а й дозволить їм на практиці опановувати специфіку галузевого дискурсу, критично осмислювати глобальні економічні виклики та розуміти структурні особливості функціонування міжнародного бізнесу й міждержавного співробітництва.

Перспективними напрямками подальших досліджень у цій сфері є емпіричне оцінювання ефективності запропонованого підходу, а також розробка адаптивних освітньо-професійних програм та навчальних планів. Особливої актуальності набуває дослідження можливостей застосування штучного інтелекту та автоматизованих мовних технологій у навчальному процесі, що дозволить покращити якість підготовки фахівців у контексті цифрової трансформації глобальної економіки. Водночас одним із важливих наслідків удосконалення методики викладання іноземної мови для студентів спеціальності «МЕВ» може стати запобігання проблемі дефіциту англomовних кадрів у вищих ешелонах державного управління, що, своєю чергою, сприятиме підвищенню ефективності міжнародної співпраці, покращенню іміджу України на світовій арені та забезпеченню належного рівня професійної комунікації у сфері міждержавних відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Durdas A., Mostytska L., Kostenko O., Ovcharova O. Teaching foreign languages for professional orientation at universities: modern tendencies. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*. 2021. № 4. С. 42–49. DOI: 10.28925/1609-8595.2021.4.5.
- [2] Сергійчук О., Ткаченко Л. Інноваційні підходи до формування професійних компетентностей у здобувачів вищої освіти в умовах євроінтеграційних процесів. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: «Педагогічні науки»*. 2023. № 3. С. 5–10. DOI: 10.31651/2524-2660-2023-3-5-10.
- [3] Мирошниченко Н. О., Харькова Є. Д., Квітко Н. М. Формування професійної мобільності вищої освіти в Україні: переваги та виклики. *Академічні візії*. 2023. № 25. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/732>.
- [4] Korolchuk, L. (2022). The military dimension of sustainable development: A new challenge for modern diplomacy. *Economic Forum*, 1(3), 114–118. <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2022-3-14>.
- [5] Особливості і пріоритети української дипломатії в умовах війни. *Думки і позиції експертів*. Центр Разумкова. 2024. 12 с. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2024/12/19/2024-PASHKOV-SOCIO-ZP-3.pdf>.
- [6] Діденко О. Підготовка майбутніх фахівців міжнародних відносин до роботи в системі стратегічних комунікацій як предмет наукових досліджень. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. 2023. № 33(2). С. 126-142. DOI: 10.32453/pedzbirnyk.v33i2.1436.
- [7] Korolchuk L. Increasing the motivation of students of technical specialties for studying a foreign language for professional purposes: career guidance approach. *Актуальні проблеми науки, освіти і технологій: теорія і практика: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 8 лютого 2022 р.): у 2 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2022. Ч. 1. С. 6-7. URL: <https://dspace.nadpsu.edu.ua/bitstream/123456789/2252/1/Полтава.%2008%20лютого%202022%20%281%29.pdf>*.
- [8] Деяк Ю., Деяк М., Іщенко Т. Формування іншомовної мовленнєвої компетентності майбутніх фахівців з міжнародних економічних відносин. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 64, Т. 1. С. 344-350. DOI: 10.24919/2308-4863/64-1-51.
- [9] Ступницький О., Приятельчук О. Міждисциплінарний підхід до формування універсальних компетенцій у процесі вивчення дисциплін освітньої програми «Міжнародний бізнес». *Економіка та суспільство*. 2021. № 25. DOI: 10.32782/2524-0072/2021-25-47.
- [10] Samorodova E., Belyaeva I., Birova J., Ogorodov M. Teaching a foreign language for professional purposes: peculiarities of legal terms used in teaching the language of a speciality for international specialists. *Journal of Education Culture and Society*. 2021. Vol. 12(1). P. 253-261. DOI: 10.15503/jecs2021.1.253.261.
- [11] Chaika O. Teaching English Diplomacy: Innovative Technologies in Education. *Матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю: Інноваційні технології і методика викладання гуманітарних дисциплін: теорія і практика технічних закладів*, 18 квітня 2024 року. Харків. С. 64-66. URL: <https://api.dspace.khadi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/8e611a7f-05d8-4817-8193-4c523f5dba8d/content>.
- [12] Holubova H.V. Teaching foreign languages for professional purposes to the applicants of higher non-linguistic education. *Закарпатські філологічні студії*. 2021. Вип. 16. С. 65-70. DOI: 10.32782/tps2663-4880/2021.16.12.
- [13] Durdas A., Harbuza T., Borshchovetska V., Radchenko Y., Starosta H. Foreign language classes for professional purposes at university: development of fluency. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*. 2024. Vol. 79(2). P. 102-113. DOI: 10.28925/2412-0774.2024.2.8.
- [14] Усик Л., Чорна В., Петухова О. Формування професійної компетентності студентів у процесі вивчення англійської мови за професійним спрямуванням. *Український Педагогічний журнал*. 2021. № 3. С. 51–57. DOI: 10.32405/2411-1317-2021-3-51-57.
- [15] Protasova A., Svoboda A. Features of teaching English for students majoring in economics. *International Science Journal of Education & Linguistics*. 2024. Vol. 3(2). P. 89–95. DOI: 10.46299/j.isjel.20240302.10.

STUDY OF THE PECULIARITIES OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE FOR PROFESSIONAL PURPOSES FOR STUDENTS MAJORING IN “INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS”

Korolchuk Lesya Valeriivna

PhD, Associate Professor
of the Department of Foreign and Ukrainian Philology,
Lutsk National Technical University,
m. Lutsk, Ukraine
ORCID ID: 0000-0002-2821-476X
l.korolchuck@lutsk-ntu.com.ua

Abstract. The article is devoted to identifying the peculiarities of teaching a foreign language for professional purposes for students majoring in “International Economic Relations” as a basis for developing a differentiated methodological approach to the study of the discipline that will meet the professional needs and specifics of training specialists in this specialty. In order to achieve the aim of the work, the relevant scientific works devoted to the study of approaches to teaching a foreign language for professional purposes for students of the specialty “International Economic Relations” or related to it, as well as studies on the methodology of teaching a foreign language for professional purposes for students in general or other specialties were researched; a comparative analysis of approaches to teaching a foreign language for professional purposes for students majoring in “International Economic Relations” and students of other non-language specialties based on seven criteria that reflect the main aspects of the educational process that are important for training specialists in the current conditions of globalization and digitalization of education, which in turn allowed to deeply analyze the approaches and methods of teaching a foreign language for professional purposes, identify common features and specific differences, as well as to assess their effectiveness in preparing students for the real professional challenges of today; on the basis of systematization and generalization, the guidelines and structural components of an effective differentiated methodological approach that meets the professional needs of students majoring in International Economic Relations and takes into account the specifics of their professional training are identified; a comprehensive analysis of the issues under study is carried out, which became the basis for formulating scientifically sound conclusions and practical recommendations.

Keywords: foreign language for professional purposes, international economic relations, practice-oriented methods.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Durdas, A., Mostytska, L., Kostenko, O., & Ovcharova, O. (2021). Teaching foreign languages for professional orientation at universities: Modern tendencies. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*, (4), 42–49. <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2021.4.5> (in English).
- [2] Serhiichuk, O., & Tkachenko, L. (2023). Innovative approaches to the formation of professional competencies of higher education seekers in the context of European integration processes *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Seriya: «Pedahohichni nauky»*, (3), 5–10. <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-3-5-10> (in Ukrainian).
- [3] Miroschnychenko, N. O., Kharkova, Ye. D., & Kvitko, N. M. (2023). Formation of professional mobility in higher education in Ukraine: Advantages and challenges. *Akademichni vizii*, (25). <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/732> (in Ukrainian).
- [4] Korolchuk, L. (2022). The military dimension of sustainable development: A new challenge for modern diplomacy. *Economic Forum*, 1(3), 114–118. <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2022-3-14> (in English).
- [5] Special features and priorities of Ukrainian diplomacy in wartime: Expert opinions and positions. (2024). Tsentr Razumkova, 12 p. <https://razumkov.org.ua/images/2024/12/19/2024-PASHKOV-SOCIO-ZP-3.pdf> (in Ukrainian).
- [6] Didenko, O. (2023). Preparation of future international relations specialists for work in the strategic communications system as a subject of scientific research. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seriya: pedahohichni nauky*, 33(2), 126–142. <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v33i2.1436> (in Ukrainian).
- [7] Korolchuk, L. (2022). Increasing the motivation of students of technical specialties for studying a foreign language for professional purposes: Career guidance approach. *Aktualni problemy nauky, osvity i tekhnolohii: teoriia i praktyka: zbirnyk tez dopovidei mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (Poltava, 8 liutoho 2022 r.): u 2 ch. Poltava: TsFEND*, 6–7. <https://dspace.nadpsu.edu.ua/bitstream/123456789/2252/1/Полтава.%2008%20лютого%202022%20%281%29.pdf> (in Ukrainian).

- [8] Deiak, Yu., Deiak, M., & Ishchenko, T. (2023). Formation of foreign language speech competence of future specialists in international economic relations. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 64(1), 344–350. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/64-1-51> (in Ukrainian).
- [9] Stupnytskyi, O., & Pryiatelchuk, O. (2021). An interdisciplinary approach to the formation of universal competencies in the study of disciplines of the educational program “International Business.” *Ekonomika ta suspilstvo*, (25). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-47> (in Ukrainian).
- [10] Samorodova, E., Belyaeva, I., Birova, J., & Ogorodov, M. (2021). Teaching a foreign language for professional purposes: Peculiarities of legal terms used in teaching the language of a specialty for international specialists. *Journal of Education Culture and Society*, 12(1), 253–261. <https://doi.org/10.15503/jecs2021.1.253.261> (in English).
- [11] Chaika, O. (2024). Teaching English diplomacy: Innovative technologies in education. *Materialy Vseukrainskoi naukovo-metodychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu: Innovatsiini tekhnolohii i metodyka vykladannia humanitarnykh dystsyplin: teoriia i praktyka tekhnichnykh zakladiv*, 18 kvitnia 2024 roku. Kharkiv. 64-66. <https://api.dspace.khadi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/8e611a7f-05d8-4817-8193-4c523f5dba8d/content> (in Ukrainian).
- [12] Holubova, H. V. (2021). Teaching foreign languages for professional purposes to the applicants of higher non-linguistic education. *Transcarpathian Philological Studies*, (16), 65–70. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.16.12> (in English).
- [13] Durdas, A., Harbuza, T., Borshchovetska, V., Radchenko, Y., & Starosta, H. (2024). Foreign language classes for professional purposes at university: Development of fluency. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*, 79(2), 102–113. <https://doi.org/10.28925/2412-0774.2024.2.8> (in English).
- [14] Usyk, L., Chorna, V., & Petukhova, O. (2021). Formation of students’ professional competence in the process of learning English for professional purposes. *Ukrainskyi Pedagogichnyi zhurnal*, (3), 51–57. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-3-51-57> (in Ukrainian).
- [15] Protasova, A., & Svoboda, A. (2024). Features of teaching English for students majoring in economics. *International Science Journal of Education & Linguistics*, 3(2), 89–95. <https://doi.org/10.46299/j.isjel.20240302.10> (in English).

УДК 37.016:004.42

DOI: 10.31652/2412-1142-2025-75-80-88

Лучкевич Михайло Михайлович

кандидат фізико-математичних наук,
доцент кафедри інформаційних систем та мереж,
Національний університет «Львівська політехніка»,
м. Львів, Україна
ORCID ID: 0000-0002-2196-252X
luchkevychmm@gmail.com

НАСТАВНИЦТВО І МЕНТОРИНГ У РОЗРОБЦІ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК ПРИ ВИВЧЕННІ DEVOPS

Анотація. Досліджується значення наставництва та менторингу як ключових інструментів формування практичних навичок у навчанні DevOps. Розкрито педагогічні аспекти цих методів, зокрема індивідуалізацію освітнього процесу, розвиток «м'яких» навичок та адаптацію навчання до рівня підготовки здобувачів вищої освіти. Особливу увагу приділено інтеграції цифрових технологій і платформ, таких як віртуальні лабораторії, системи управління проєктами та комунікаційні інструменти, що сприяють ефективності навчання.

Наставництво розглядається як системний підхід, що забезпечує технічну підготовку здобувачів вищої освіти, дозволяючи їм опанувати DevOps-інструменти (Docker, Kubernetes, Jenkins тощо) і налаштовувати CI/CD-процеси. Менторинг акцентує увагу на розвитку особистісних якостей, включаючи лідерство, комунікацію, адаптивність і прийняття рішень у складних ситуаціях.

Наведено приклади практичних методик навчання, що моделюють реальні умови роботи DevOps-команд, інтегрують інноваційні підходи до організації освітнього процесу та сприяють гармонійному розвитку здобувачів вищої освіти.